

ARAŞTIRMA

KADIN DOĞUM SERVİSLERİNDE YATAN HASTALARIN ERKEK HEMŞİRELER HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİNİN BELİRLENMESİ*

Aslı SİS ÇELİK** Türkan PASİNLİOĞLU*** Meryem ÇİLEK**** Arzu ÇELEBİ****

Alınış Tarihi: 24. 09. 2012

Kabul Tarihi: 01. 11. 2012

ÖZET

Amaç: Bu çalışma kadın doğum servislerinde yatmakta olan hastaların erkek hemşireler hakkında düşüncelerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Kesitsel ve tanımlayıcı nitelikteki bu araştırma Atatürk Üniversitesi Aziziye Araştırma Hastanesinin Kadın Doğum servislerinde yapılmıştır. Araştırmanın evrenini yukarıda belirtilen servislerde 1 Kasım-30 Aralık 2010 tarihleri arasında yatmakta olan kadınlar oluşturmuştur. Araştırmada herhangi bir örnekleme yöntemine gidilmemiş belirtilen evrenden araştırmaya katılmayı kabul eden 530 kadın araştırmaya dahil edilmiştir. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formu aracılığı ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; ortalama, standart sapma, sayı, yüzdelik hesaplamaları ve Ki-kare önemlilik testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan kadınların yaş ortalaması 35.33 ± 11.84 tür ve %40.4'ü ilkökul mezunudur. Hastaların %25.3'ü daha önce hiç hastaneye yatmamış ve %71.9'u da daha önce erkek bir hemşireden bakım almamıştır. Kadınların çoğunluğunun erkek hemşireler hakkındaki düşüncelerinin olumsuz olduğu, bakım almada bayan hemşireyi tercih ettikleri belirlenmiştir.

Sonuç: Eğitim düzeyi düşük olan ve daha önce erkek bir hemşireden bakım almayan kadınların erkek hemşirelere yönelik daha olumsuz düşüncelere sahip olduğu ve erkek hemşirelerden bakım almaktan rahatsız olacaklarını düşündükleri saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hemşire; erkek hemşire; kadın hastalıkları ve doğum bölümü.

ABSTRACT

Determining The Thoughts of The Maternity Ward Inpatients Towards Male Nurses

Objective: The purpose of this study was to determine the thoughts of the inpatients in maternity wards towards the male nurses.

Method: The descriptive and cross-sectional study was conducted in Obstetrics and Gynecology services of Ataturk University Aziziye Research Hospital. Women who had been hospitalized at above departments between 1 November to 30 December 2010 constituted the population group of the study. No sampling method was used; totally 530 women that accepted to participate in the study were included in the study. Data were collected through a questionnaire prepared by the researchers. Mean, standard deviation, number, percentage distributions and chi-square tests were used to evaluate data.

Results: Average age of the female participants was 35.33 ± 11.84 and 40.4% of them were primary school graduates. 25.3% of the patients were never hospitalized previously and 71.9% have never received nursing care from a male nurse. It was determined that majority of women had negative thoughts about the male nurses and that they preferred to receive nursing care from female nurses.

Conclusion: It was also identified that the women with a low level of education, who have never received nursing care from a male nurse previously, had more negative thoughts towards the male nurses and thought that they would be uncomfortable receiving care from the male nurses.

Keywords: Nurse; male nurse; obstetrics and gynecology department.

*Bu çalışma, 28-30 Nisan 2011 tarihinde 10. Uluslararası Katılımlı Ulusal Öğrenci Hemşireliği Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

**Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü (Araş.Gör.) e-mail: aslisis@hotmail.com

*** Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü (Prof.Dr.)

**** Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü 3.sınıf öğrencisi

GİRİŞ

Hemşirelik, bireyin, ailenin ve toplumun sağlığını korumak, geliştirmek ve hasta olduğunda iyileştirmek amacıyla yönelik bilim ve sanattan oluşan bir sağlık disiplini (Öz 2004). Hemşireler, insanın, fertilizasyondan (döllenme) ölümüne kadar yaşamın tüm evrelerinde esenlik-sağlık-rahatsızlık-hastalık ve ölüm dizgesinin herhangi bir noktasında rol ve sorumluluklar üstlenmektedir (Kaya 2006).

Temel işlevi bakım vermek olan hemşirelik mesleği, etik, felsefi inançlar, sosyalizasyon süreçleri ve kültürel normlardan etkilenir. Bu değişkenler hemşireliğin ve bakımın algılanmasını etkileyebilen cinsiyet faktörü ile yakından ilişkilidir. Bu özelliklerinin yanı sıra hemşirelik, tüm dünyada kadınların baskın olduğu mesleklerden biridir ve insanoğlunun var oluşu ile başlayan hemşirelik, kadının şefkatli, şifa verici rolü ve doğasında bulunan fedakârlık ile özdeşleşmiştir (Tezel, Akpınar, Yurttaş ve Çelebioğlu 2008).

Hasta ve düşünlere yardım ile başlayan hemşirelikte, erkekler tarihin ilk dönemlerinde rol almış, hatta bu dönemde kadınlar ya erkeklerin gerisinde kalmışlar ya da erkekler ile işbirliği yaparak bu mesleğin uygulayıcıları olmuşlardır. Tek tanrılı dinler döneminde ilk örgütlü hasta bakım hizmetini, Dekon adı verilen erkekler, Dekones adı verilen kadınlarla birlikte gerçekleştirmişlerdir. Ortaçağda ise hemşirelikte yaşanan karanlık dönemin ardından St. John Şövalyeleri hemşirelik bakımı ile uğraşmışlardır. Her dönemin önemli politik ve sosyal olaylarından etkilenen hemşirelik, Florence Nightingale'e kadar, erkeklerin çoğunlukta olduğu bir sağlık disiplini özelliğini taşımıştır. Fakat bu dönemden sonra kadınlar, hemşirelikte baskın cinsiyet haline gelmişlerdir (Mackintosh 1997; Romem and Anson 2005).

Ülkemizde 1954 yılında çıkarılan hemşirelik kanununda meslekte cinsiyet ayrımı nedeniyle erkeklerin hemşire olmasında yasal engel mevcuttu. (Resmi Gazete. Sayı: 8647. 02.03.1954 tarih ve 6283 nolu Hemşirelik Kanunu). Elli yıldan fazla bir süre yürürlükte kalan bu yasa, günümüzün gereksinimlerine yanıt vermediğinden ve hemşireliğin meslekleşmesine ket vuran "bir kadın mesleği" olduğuna ilişkin maddeyi barındırdığından, Mayıs 2007'de resmi gazetede yayımlanan "Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile değiştirilmiştir. (Resmi Gazete. Sayı: 26510. 02.05.2007 tarih ve 5634 nolu Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına

Dair Kanun). Böylece 2007'de yapılan yasal düzenlemeler ile hemşirelikte cinsiyet ayrımı ortadan kalkmış olup günümüzde erkekler yasal olarak hemşirelik mesleğinin bir üyesi olabilmektedir.

ABD'de hemşirelerin %8'ini, Kanada'daki hemşirelerin %9.5'ini, İngiltere'deki hemşirelerin %10'unu erkek hemşireler oluşturmaktadır (Mackintosh 1997; Romem and Anson 2005; Keogh and Olynn 2007).

Ülkemizde ise 2007'de çıkan yeni yasa kapsamında erkek öğrenci alan okullar 2011 yılında ilk mezunlarını vermişlerdir. Şu an sahada çalışan erkek hemşireler ve halen üniversitelerde öğrenim görmekte olan erkek öğrenciler mevcuttur. Sayıları az da olsa, toplumun ihtiyaçlarının karşılanması, toplumun onları kabullenmesi, hemşireliğin cinsiyete bağlı bir rol olarak görülmesinden vazgeçilmesi için iyi bir başlangıçtır (Arıkan, Karaman ve Yağcı 2000; Emiroğlu 2000). Mesleğe erkek üye alınması aynı zamanda hemşirenin toplumda kadın ve hemşire olarak üstlenmiş olduğu kimlik, mesleki statü ve gücü üzerindeki olumsuz etkilerini de en aza indirir.

Bir mesleğin gerektiği şekilde yürütülebilmesi, hem bu meslekte çalışanların verdiği hizmetten doyum bulmasını, hem de hizmet alan bireyin yarar görmesini ve hoşnut olmasını sağlar. Gözlemlerimizde hem çalışma alanındaki hemşireler, hem de öğrenci hemşireler zaman zaman hemşirelik mesleğinin yalnız kadınlara özgü olmasının bazı sorunlara neden olduğunu dile getirmekte ve erkek meslektaşları ile bu sorunları paylaşmanın ve üstesinden gelebilmenin daha kolay olabileceği ileri sürmektedir.

Türkiye'de hemşirelik hizmetini kadın hemşirelerden almaya alışkın olan toplumun, bu konudaki görüşü önemlidir. Bireyler sağlık kurumuna başvurduklarında erkek hemşire ile karşılaşacaklar, bu durum da farklı sorunların gelişmesine neden olabilecektir.

Bu çalışma, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği dersinin klinik uygulaması sırasında bazı hastaların erkek öğrenci hemşirelerden bakım almayı istememeleri, bakım almaktan rahatsız olduklarını belirtmelerinden yola çıkılarak planlanmıştır. Kadın doğum servislerinde çeşitli nedenlerle yatmakta olan hastaların erkek hemşireler hakkında düşüncelerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma Erzurum Atatürk Üniversitesi Aziziye Araştırma Hastanesinin Kadın Doğum servislerinde 1 Kasım-1 Nisan 2010 tarihleri arasında kesitsel ve tanımlayıcı nitelikte yapılmıştır. Araştırmanın evrenini yukarıda belirtilen servislerde 1 Kasım-30 Aralık 2010 tarihleri arasında yatmakta olan kadınlar oluşturmuştur. Araştırmada herhangi bir örnekleme yöntemine gidilmemiş belirtilen evrenden araştırmaya katılmayı kabul eden 530 kadın ile araştırma yürütülmüştür. Veriler araştırmacılar tarafından literatür (Arıkan, Karaman ve Yağcı 2000; Taşçı 2007; Özdemir, Akansel ve Tunk 2008; Tezel, Akpınar, Yurttaş ve Çelebioğlu 2008; Kaya, Turan ve Öztürk 2011) taranarak hazırlanmış konu ile ilgili çeşitli önermelerin yer aldığı üçlü likert tipi anket formu aracılığı ile çalışmaya katılmayı kabul eden kadın hastalarla yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Verilerin değerlendirmesinde; ortalama, standart sapma, sayı, yüzdelik hesaplamaları ve Ki-kare önemlilik testleri kullanılmıştır.

Gerekli etik kurul onayı alınarak ilgili hastane yönetiminden yazılı izin alınmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan kadınlara anket doldurulmadan önce araştırmanın amacı açıklanmış, araştırmaya katılımın gönüllü olması gerektiği belirtilerek sözel izin alınmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Tablo 1’de araştırma kapsamına alınan hastaların tanıtıcı özellikleri gösterilmiştir. Çalışmaya katılan kadınların yaş ortalaması 35.33 ± 11.84 ’tür ve %40.4’ü ilkökul mezunudur. Hastaların %95.3’ü herhangi bir işte çalışmamakta ve %95.3’ünün sosyal güvencesi bulunmaktadır. Hastaların %25.3’ü daha önce hiç hastaneye yatmamış ve %71.9’u da daha önce erkek bir hemşireden bakım almamıştır.

Tablo 2’de araştırma kapsamına alınan hastaların erkek hemşirelere yönelik önermelere verdikleri yanıtların dağılımı gösterilmiştir. Hastaların %53.2’si hemşirelik mesleğinin kadın mesleği olduğunu, %50’si erkeklerin hemşirelik yapması gerektiğini düşündükleri belirlenmiştir. Hastaların, %44.7’si bayan hemşireden bakım almak istediğini ve %52.5’i erkek hemşirenin kendisine bakım vermesinden rahatsız olacağını belirtmiştir. Hastaların %57.7’si erkek hemşirelerin doğumhanede ve %57’si ise kadın doğum servislerinde çalışmaması gerektiğini ifade etmiştir. Hastaların %57’si herhangi bir sorun yaşadığında (örneğin; sütüm gelmezse,

kanamam olursa vb) bu durumu erkek hemşireye söylemekte sıkıntı yaşayacağını ifade etmiştir.

Tablo 1. Hastaların Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımı (s=530)

Tanımlayıcı Özellikler	Sayı	%
Yaş Ortalaması	35.33±11.84	
Eğitim Düzeyi		
Okur-yazar değil	153	28.9
İlkokul mezunu	214	40.4
Ortaokul mezunu	61	11.5
Lise ve üzeri	102	19.2
Çalışma Durumu		
Çalışan	61	4.7
Çalışmayan	469	95.3
Sosyal Güvence Durumu		
Var	505	95.3
Yok	25	4.7
Tedavi Gördüğü Birim		
Doğum servisi	254	47.9
Jinekoloji servisi	276	52.1
Daha Önce Hastaneye Yatma		
Yatmış	396	74.7
Yatmamış	134	25.3
Daha Önce Erkek Hemşireden Bakım Alma		
Alan	149	28.1
Almayan	381	71.9

Çalışma bulgularına benzer şekilde; Taşçı’nın çalışmasında (2007) hastaların %66.8’i, hemşirelik mesleğinin kadın mesleği olduğunu, %42’si erkeklerin hemşirelik yapmaması gerektiğini, %70.8’i erkek hemşireden bakım almak istemediğini ve %65.1’i erkek hemşirenin kendisine bakım vermesinden rahatsız olacağını belirtmiştir. Ayrıca hastaların %60.7’si erkek hemşirelerin doğumhane dışında, %55.6’sı kadın-doğum servisi dışında bir yerde çalışması gerektiğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Tezel, Akpınar, Yurttaş ve Çelebioğlu’nun (2008) çalışmasında hastaların %76.9’u hemşirelik mesleğinin bayanlara özgü bir meslek olduğunu ve %48.8’i bayan hemşireden bakım almak istediklerini belirtmiş, Özbaşaran, Taşpınar ve Çakmakçı’nın (2002) çalışmasında hastaların %72.8’inin, Ahmad ve Alasad’ın (2007) çalışmasında %68.7’sinin, Kaya, Turan ve Öztürk’ün (2011) çalışmasında katılımcıların %47.2’si kadın hemşirelerden bakım almak istedikleri saptanmıştır. Bu durumun toplumu-muzda erkek hemşire sayısının bayanlara oranla az olmasından kaynaklanabilir. Ayrıca çalışmaya katılan hastaların büyük çoğunluğunun daha önce erkek bir hemşireden bakım almadığı için erkek hemşirelerin nasıl bir hizmet verdiğini

bilmemelerinden, ayrıca toplumun kültürel yapısı ve dini inanışı nedeniyle bayanların erkek hemşireden bakım almayı mahrem olarak görmelerinden ve utanmalarından da kaynaklanabilir. Nitekim Tezel, Akpınar, Yurttaş ve Çelebioğlu'nun (2008) araştırmasında; hastalar erkek hemşireden bakım aldıklarında iletişim kuramama, utanma, sıkılma, kaliteli hizmet alamama ve kötü davranışa maruz kalma gibi durumlar yaşayabileceklerini ifade etmişlerdir. Lodge, Mallett, Blake ve Fryatt (1997) çalışmasında; kadın doğum kliniklerinde hastaların tercih ettikleri hemşire cinsiyetini sorgulamış ve hastaların algıladıkları utanma duyguları ile bakım vericinin cinsiyeti arasında anlamlı bir fark bulmuşlardır.

Çalışmaya katılan hastaların, %95.1'i Türkiye'de hastanelerde çalışan erkek hemşirelerin olduğunu ifade etmiştir. Hastaların, %64.5'i erkek hemşirelerin iyi bakım verip veremeyeceğini, %67.2'si ise erkek hemşirelerin olmasının hemşirelik mesleği ile ilgili olumsuz/yanlış düşünceleri değiştirip değiştirmeyeceğini bilmediğini belirtmiştir. Taşcı'nın (2007) çalışmasında hastaların %43.4'ü erkek hemşirelerin olmasının hemşirelik mesleği ile ilgili olumsuz/yanlış düşünceleri değiştirmeyeceğini düşündüğünü belirtmiştir. Bu durumun aynı şekilde çalışmaya katılan hastaların büyük çoğunluğunun daha önce erkek

bir hemşireden bakım almadığı için erkek hemşirelerin nasıl bir hizmet verdiğini bilmemelerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Hastaların %52.1'inin erkek hemşirelerin sadece erkek hastalara bakım vermeleri gerektiğini düşündükleri, %77.9'unun erkek hemşirelerin olmasının kadınların ilerlemesini engelleyemeyeceğini düşündükleri belirlenmiştir. Hastaların %48.7'si erkek hemşirenin kendisine bakım vermesinden eşinin/yakınlarının rahatsız olacağını belirtmiştir. Hastalardan %63'ü erkek hemşirelerin kadın hemşirelere göre hastalara karşı daha hoşgörülü ve nazik davranıp davranmayacaklarını bilmediklerini ifade etmişlerdir. Taşcı'nın (2007) çalışmasında hastaların %52.9'u erkek hemşirelerin sadece erkek hastalara bakım vermeleri gerektiğini, %56.9'unun erkek hemşirelerin olmasının kadınların ilerlemesini engellemeyeceğini düşündükleri belirlenmiştir. Hastaların %62.4'ü erkek hemşirenin kendisine bakım vermesinden eşinin/yakınlarının rahatsız olacağını belirtmiştir. Hastalardan %41.4'ünün erkek hemşirelerin kadın hemşirelere göre hastalara karşı daha hoşgörülü ve nazik davranıp davranmayacaklarını bilmediklerini ifade etmişlerdir. Ekstrom'un (1999) çalışmasında hastaların ve yakınlarının erkek hemşireden bakım alırken daha fazla sıkıntı yaşadıkları saptanmıştır. Bu sonuçlar çalışma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Tablo 2. Kadın Hastaların Erkek Hemşirelerle İlgili Önermelere Verdikleri Yanıtların Dağılımı (s=530)

Görüşler	Evet		Hayır		Fikrim yok	
	s	%	s	%	s	%
Hemşirelik mesleği kadın mesleğidir.	282	53.2	248	46.8	0	0.0
Erkeklerde hemşirelik yapmalıdır.	265	50.0	263	49.6	2	0.4
Erkek hemşireden bakım almak isterim.	237	44.7	290	54.7	3	0.6
Erkek hemşireden bakım almaktan rahatsız olurum	278	52.5	252	47.5	0	0.0
Türkiye'de hastanelerde çalışan erkek hemşireler var.	504	95.1	11	2.1	15	2.8
Erkek hemşireler iyi bakım verebilirler.	112	21.1	76	14.3	342	64.5
Erkek hemşirelerin olması hemşirelik mesleği hakkındaki olumsuz düşünceleri değiştirir.	96	18.1	78	14.7	356	67.2
Erkek hemşireler doğumhanede çalışmalıdır.	220	41.5	306	57.7	4	0.8
Erkek hemşireler kadın-doğum servislerinde çalışmalıdır.	224	42.3	302	57.0	4	0.8
Herhangi bir sorun yaşadığımda bunu erkek hemşireye söylemekte sıkıntı yaşarım.	302	57.0	226	42.6	2	0.4
Erkek hemşireler sadece erkek hastalara bakım vermelidir.	276	52.1	251	47.4	3	0.6
Erkek hemşirelerin olması kadınların ilerlemesini engeller.	24	4.5	413	77.9	93	17.5
Erkek hemşirenin bana bakım vermesinden eşim/yakınlarım rahatsız olur	258	48.7	251	47.4	21	4.0
Erkek hemşireler, kadın hemşirelere göre hastalara karşı daha hoşgörülü ve nazik davranırlar.	131	24.7	65	12.3	334	63.0

Tablo 3. Kadın Hastaların Daha Önce Erkek Hemşireden (EH) Bakım Alma Durumlarına Göre Erkek Hemşireler Hakkındaki Düşüncelerinin Karşılaştırılması (s=530)

Hastaların Düşünceleri	Bakım Alma				Test ve p değeri
	Almış s	%	Almamış s	%	
Hemşirelik mesleği kadın mesleğidir					
Evet	62	41.6	220	57.7	$X^2=11.196$ p=0.001
Hayır	87	58.4	161	42.3	
Erkeklerde hemşirelik yapmalıdır					
Evet	98	65.8	167	43.8	$X^2=20.993$ p=0.000
Hayır	51	34.2	212	55.6	
Fikrim yok	0	0.0	2	0.5	
EH'den bakım almak isterim					
Evet	84	56.4	153	40.2	$X^2=14.364$ p=0.001
Hayır	63	42.3	227	59.6	
Fikrim yok	2	1.3	1	0.3	
EH'den bakım almaktan rahatsız olurum					
Evet	59	39.6	219	57.5	$X^2=13.735$ p=0.000
Hayır	90	60.4	162	42.5	
EH'ler iyi bakım verebilirler					
Evet	88	59.1	24	6.3	$X^2=275.879$ p=0.000
Hayır	46	30.9	30	7.9	
Fikrim yok	15	10.1	327	85.8	
EH'nin olması hemşirelik mesleği hakkındaki olumsuz düşünceleri değiştirir.					
Evet	68	45.6	28	7.3	$X^2=148.368$ p=0.000
Hayır	38	25.5	40	10.5	
Fikrim yok	43	28.9	313	82.2	
EH'ler doğumhanede çalışmalıdır					
Evet	74	49.7	146	38.3	$X^2=5.679$ $p>0.05$
Hayır	74	49.7	232	60.9	
Fikrim yok	1	0.7	3	0.8	
EH'ler kadın-doğum servislerinde çalışmalıdır					
Evet	79	53.0	145	38.1	$X^2=9.836$ $p>0.05$
Hayır	69	46.3	233	61.2	
Fikrim yok	1	0.7	3	0.8	
Bir sorun yaşadığımda EH'ye söylemekte sıkıntı yaşarım					
Evet	71	47.7	231	60.6	$X^2=7.610$ p=0.002
Hayır	77	51.7	149	39.1	
Fikrim yok	1	0.7	1	0.3	
EH sadece erkek hastalara bakım vermelidir					
Evet	58	38.9	218	57.2	$X^2=14.369$ p=0.001
Hayır	90	60.4	161	42.3	
Fikrim yok	1	0.7	2	0.5	
EH'nin olması kadınların ilerlemesini engeller					
Evet	15	10.1	9	2.4	$X^2=14.831$ p=0.001
Hayır	108	72.5	305	80.1	
Fikrim yok	26	17.4	67	17.6	
EH'nin bana bakım vermesinden eşim/yakınlarım rahatsız olur					
Evet	54	36.2	197	51.7	$X^2=11.453$ $p=0.003$
Hayır	90	60.4	168	44.1	
Fikrim yok	5	3.4	16	4.2	
EH'ler, kadın hemşirelere göre hastalara karşı daha hoşgörülü ve nazik davranırlar					
Evet	90	60.4	41	10.8	$X^2=200.469$ p=0.000
Hayır	35	23.5	30	7.9	
Fikrim yok	24	16.1	310	81.4	

Tablo 3'te kadın hastaların erkek hemşireler hakkındaki önermelere verdikleri yanıtlara göre daha önce erkek bir hemşireden bakım alma durumlarının dağılımı gösterilmiştir. Hastaların daha önce erkek bir hemşireden bakım alma durumları ile *“hemşirelik kadın mesleğidir”*, *“erkekler de hemşirelik yapmalıdır”*, *“erkek hemşireden bakım almak isterim”*, *“erkek hemşireler iyi bakım verebilirler”*, *“erkek hemşirelerin olması hemşirelik mesleği hakkındaki olumsuz düşünceleri değiştirir”*, *“erkek hemşirelerin olması kadınların ilerlemesini engeller”* önermelerine verdikleri yanıtlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.001$).

Daha önce erkek bir hemşireden bakım almayan hastalar; hemşirelik mesleğini kadın mesleği olarak görmekte, erkeklerin hemşirelik yapmaması gerektiğini düşünmektedir. İlaveten erkek bir hemşireden bakım almak istememekte, kendisinin ve yakınlarının da bu durumdan rahatsız olacağını düşünmektedir. Ayrıca bir sorunu olduğunda bunu erkek hemşireye söylemekte sıkıntı yaşayacağını, erkek hemşirelerin erkek hastalara bakım vermeleri gerektiğini ifade etmektedir. Aynı şekilde erkek bir hemşireden bakım almayan hastalar; erkeklerin iyi bakım verip veremeyeceği, hemşirelik mesleği hakkındaki olumsuz düşünceleri değiştirip değiştiremeyeceği, kadın hemşirelere göre hastalara karşı daha hoşgörülü ve nazik davranıp davranamayacakları konusunda kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. Bu bulgular doğrultusunda daha önce erkek bir hemşireden bakım almamanın erkek hemşirelere yönelik düşünceleri ileri düzeyde olumsuz etkilediği söylenebilir.

Tablo 4'te kadın hastaların erkek hemşireler hakkındaki önermelere verdikleri yanıtlara göre eğitim düzeylerinin dağılımı gösterilmiştir.

Hastaların eğitim düzeyleri ile *“hemşirelik kadın mesleğidir”*, *“erkekler de hemşirelik yapmalıdır”*, *“erkek hemşireden bakım almak isterim”*, *“erkek hemşireler iyi bakım verebilirler”*, *“erkek hemşireden bakım almaktan rahatsız olurum”*, *“erkek hemşirelerin olması hemşirelik mesleği hakkındaki olumsuz düşünceleri değiştirir”*, *“erkek hemşireler doğumhanede ve kadın doğum servislerinde çalışmalıdır”*, *“bir sorun yaşadığımda bunu erkek hemşireye söylemekte sıkıntı yaşarım”*, *“erkek hemşireler sadece erkek hastalara bakım*

vermelidir” ve *“erkek hemşirenin bana bakım vermesinden eşim/yakınlarım rahatsız olur”* önermelerine verdikleri yanıtlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.001$).

Eğitim düzeyi okuryazar olmayan hastaların %62.1'i hemşirelik mesleğini kadın mesleği olarak görürken, lise ve üzeri olan hastaların %66.7'si kadın mesleği olarak görmemektedir. Lise ve üzeri bir eğitime sahip olan kadınların %75.5'i *“erkekler hemşirelik yapmalıdır”* şeklinde düşünürken, okuryazar olmayan kadınların %60.2'si *“yapmamalıdır”* şeklinde düşünmektedir.

Lise ve üzeri bir eğitime sahip olan kadınların %60.8'i erkek bir hemşireden bakım almak isterken, okuryazar olmayan kadınların %64.7'si bakım almak istememektedir. Lise ve üzeri bir eğitime sahip olan kadınların %68.6'sı erkek bir hemşireden bakım almaktan rahatsız olmayacağını ifade ederken, okuryazar olmayan kadınların %62.7'si bakım almaktan rahatsız olacağını ifade etmiştir.

Lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip kadınların %31.4'ü, okuryazar olmayanların %9.8'i erkek hemşirelerin, hemşirelik mesleği hakkındaki olumsuz düşünceleri değiştireceğini düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Okuryazar olmayan kadınların %66.7'si erkek hemşirelerin doğumhanede, %64.7'si kadın doğum servislerinde çalışmalarının uygun olmayacağını düşünürken, lise ve üzeri bir eğitime sahip olan kadınların %54.9'u çalışabileceklerini düşünmektedir.

Bu bulgular doğrultusunda eğitim düzeyi arttıkça hastaların erkek hemşirelere bakış açısının daha olumlu olduğu ve erkek hemşireleri kabullenmenin daha fazla olduğu görülmektedir. Kaya, Turan ve Öztürk'ün (2011) çalışmasında katılımcıların %58.4'ü cinsiyetin hemşirelik mesleğinde önemli olmadığını ve %71.7'si hemşirelerin uygulamalardaki başarısının cinsiyetten daha önemli olduğunu ifade etmiştir. Eğitim düzeyi düşük olan kadınların daha geleneksel düşündükleri, alışkanlıklarının dışına çıkmakta zorlandıkları ve bu nedenle erkek hemşireleri kabullenmekte güçlük yaşadıkları söylenebilir. Eğitim düzeyinin artmasıyla kişilerin geleneksel inanışlardan sıyrılıp daha modern düşündükleri ve eğitim düzeyi yüksek kişilerin sağlık ile ilgili bir meslekte cinsiyetten çok meslekteki yetenek ve teknik becerinin daha önemli olduğunu bildikleri söylenebilir.

Tablo 4. Kadın Hastaların Eğitim Düzeylerine Göre EH Hakkındaki Düşüncelerinin Karşılaştırılması (s=530)

Hastaların Düşünceleri	Eğitim Düzeyi								Test ve P değeri
	Okuryazar değil		İlkokul		Ortaokul		Lise ve üzeri		
	s	%	s	%	s	%	s	%	
Hemşirelik mesleği kadın mesleğidir									
Evet	95	62.1	129	60.3	24	39.3	34	33.3	X ² =30.041 p=0.000
Hayır	58	37.9	85	39.7	37	60.7	68	66.7	
Fikrim yok	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.0	
Erkeklerde hemşirelik yapmalıdır									
Evet	61	39.9	91	42.5	37	60.7	76	74.5	X ² =44.889 p=0.000
Hayır	92	60.1	123	57.5	23	37.7	25	24.5	
Fikrim yok	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.0	
EH'den bakım almak isterim									
Evet	54	35.3	83	38.8	38	62.3	62	60.8	X ² =41.422 p=0.000
Hayır	99	64.7	131	61.2	23	37.7	37	36.3	
Fikrim yok	0	0.0	0	0.0	0	0.0	3	2.9	
EH'den bakım almaktan rahatsız olurum									
Evet	96	62.7	128	59.8	22	36.1	32	31.4	X ² =35.890 p=0.000
Hayır	57	37.3	86	40.2	39	63.9	70	68.6	
Türkiye'de hastanelerde çalışan EH'ler var									
Evet	139	90.8	208	97.2	58	95.1	99	97.1	X ² =16.289 p=0.012
Hayır	9	5.9	1	0.5	1	1.6	0	0.0	
Fikrim yok	5	3.3	5	2.3	2	3.3	3	2.9	
EH'ler iyi bakım verebilirler									
Evet	24	15.7	42	19.6	18	29.5	28	27.5	X ² =10.495 p>0.05
Hayır	23	15.0	27	12.6	8	13.1	18	17.6	
Fikrim yok	106	69.3	145	67.8	35	57.4	56	54.9	
EH'nin olması hemşirelik mesleği hakkındaki olumsuz düşünceleri değiştirir									
Evet	15	9.8	31	14.5	18	29.5	32	31.4	X ² =39.628 p=0.000
Hayır	19	12.4	26	12.1	10	16.4	23	22.5	
Fikrim yok	119	77.8	157	73.4	33	54.1	47	46.1	
EH'ler doğumhanede çalışmalıdır									
Evet	51	33.3	78	36.4	35	57.4	56	54.9	X ² =30.077 p=0.000
Hayır	102	66.7	135	63.1	26	42.6	43	42.2	
Fikrim yok	0	0.0	1	0.5	0	0.0	3	2.9	
EH'ler kadın-doğum servislerinde çalışmalıdır									
Evet	54	35.3	79	36.9	35	57.4	56	54.9	X ² =27.604 p=0.000
Hayır	99	64.7	134	62.6	26	42.6	43	42.2	
Fikrim yok	0	0.0	1	0.5	0	0.0	3	2.9	
Bir sorun yaşadığımda bunu EH'ye söylemekte sıkıntı yaşarım									
Evet	104	68.0	132	61.7	26	42.6	40	39.2	X ² =34.675 p=0.000
Hayır	49	32.0	82	38.3	35	57.4	60	58.8	
Fikrim yok	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	2.0	
EH'ler sadece erkek hastalara bakım vermelidir									
Evet	96	62.7	130	60.7	19	31.1	31	30.4	X ² =44.669 p=0.000
Hayır	57	37.3	83	38.8	41	67.2	70	68.6	
Fikrim yok	0	0.0	1	0.5	1	1.6	1	1.0	
EH'lerin olması kadınların ilerlemesini engeller									
Evet	5	3.3	11	5.1	5	8.2	3	2.9	X ² =8.527 p>0.05
Hayır	112	73.2	169	79.0	47	77.0	85	83.3	
Fikrim yok	36	23.5	34	15.9	9	14.8	14	13.7	
EH'ninbana bakım vermesinden eşim/yakınlarım rahatsız olur									
Evet	83	54.2	123	57.5	22	36.1	23	22.5	X ² =45.746 p=0.000
Hayır	63	41.2	87	40.7	38	62.3	70	68.6	
Fikrim yok	7	4.6	4	1.9	1	1.6	9	8.8	
EH'ler, kadın hemşirelere göre hastalara karşı daha hoşgörülü ve nazik davranırlar									
Evet	38	24.8	46	21.5	23	37.7	24	23.5	X ² =8.550 p>0.05
Hayır	23	15.0	26	12.1	5	8.2	11	10.8	
Fikrim yok	92	60.1	142	66.4	33	54.1	67	65.7	

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma sonuçlarına göre:

- *Çalışmaya katılan kadınların çoğunluğunun erkek hemşireler hakkındaki düşüncelerinin olumsuz olduğu, bakım almada bayan hemşireyi tercih ettiği,
- *Eğitim düzeyi düşük olan kadınların erkek hemşireleri tercih etme durumlarının daha düşük olduğu ve erkek hemşirelerden bakım almaktan rahatsız olacağını düşündüğü,
- *Lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip olan kadınların erkek hemşireler hakkındaki düşüncelerinin daha olumlu olduğu ve kabullenme durumunun daha fazla olduğu,
- *Daha önce erkek bir hemşireden bakım alma durumunun erkek hemşireler hakkındaki düşünceleri etkilediği ve bakım almayanların daha olumsuz düşüncelere sahip olduğu,
- *Bakım almayan kadınların erkek hemşirelerin iyi bakım verip veremeyeceği, meslek

KAYNAKLAR

- Arıkan D, Karaman Z, Yağcı G.** Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Eğitimde ve Mesleki Alanda Erkek Hemşire Adaylara Bakış Açısı. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2000;3(1):36-43.
- Ahmad MM, Alasad JA.** Patients' Preferences for Nurses' Gender in Jordan. International Journal of Nursing Practice 2007;13(4):237-42.
- Ekstrom DN.** Gender and Perceived Nurse Caring in Nurse-Patient Dyads. Journal of Advanced Nursing 1999;29(6):1393-404.
- Emiroğlu N.** Sağlık Personelinin ve Toplumun Hemşirelik İmajı. Hemşirelik Araştırma Dergisi 2000;2(1):9-18.
- Kaya N, Turan N, Öztürk A.** Türkiye'de Erkek Hemşire İmgesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi 2011;8(1):16-30.
- Kaya N.** Romatoid Artritli Bireyin Hemşirelik Bakımı. İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Hemşirelik Dergisi 2006;15(57):67-88.
- Keogh B, Olynn C.** Male Nurses' Experiences of Gender Barriers Irish and American Perspectives. Nurse Educator 2007;32(6):256-59.
- Lodge N, Mallett J, Blake P, Fryatt I.** A Study to Ascertain Gynaecological Patients' Perceived Levels of Embarrassment With Physical and Psychological Care Given By Female and Male Nurses. Journal of Advanced Nursing 1997;25(5):893-907.

hakkındaki olumsuz düşünceleri değiştirip değiştirmeyeceği ve erkek hemşirelerin hastalara nasıl davrandıklarını bilmedikleri,

*Yıllara göre toplumda erkek hemşirelerle ilgili olumsuz görüşlerin giderek azaldığı, saptanmıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda:

- *Erkek hemşirelerden bakım alan bireylerle almayan bireyler üzerinde çeşitli demografik değişkenler sabit tutularak karşılaştırma çalışmalarının yapılması,
- *Hastanelerde çalışan erkek hemşire sayısı arttıkça benzer çalışmaların tekrarlanması,
- *Erkek hemşirelerin çalışma alanlarında sayısının artırılması, hemşire ve hemşirelik mesleğinin topluma tanıtılması, hemşireliğin sadece kadın mesleği olmadığı bilincinin yerleştirilmesi, önerilebilir.

Mackintosh C. A Historical Study of Men in Nursing. Journal of Advanced Nursing 1997;26(2):232-6.

Öz F. Sağlık Alanında Temel Kavramlar. İmaj İç ve Dış Ticaret A.Ş. Ankara; 2004. p.14.

Özbaşaran F, Taşpınar A, Çakmakçı A. Hastalar Kendilerine Bakım Verenlerin Cinsiyeti Konusunda Ne Düşünüyorlar? Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2002;5(2):1-7.

Özdemir A, Akansel N, Tunk GC. Gender and Career: Female and Male Nursing Students' Perception of Male Nursing Role in Turkey. Health Science Journal 2008;2(3):153-61.

Romem P, Anson O. Israil Men in Nursing: Social and Personal Motives. Journal of Nursing Management 2005;13(2):173-8.

Taşçı KD. Kadın Doğum Servislerinde Yatan Hastaların Erkek Hemşireler Hakkındaki Düşünceleri. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2007;10(2):12-9.

Tezel A, Akpınar BA, Yurttaş A, Çelebioğlu A. Hastalar Erkek Hemşireleri Kabul Edecekler Mi? Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics 2008;16(1):13-8.

Resmi Gazete. Sayı: 8647. 02.03.1954 tarih ve 6283 nolu Hemşirelik Kanunu.

Resmi Gazete. Sayı: 26510. 02.05.2007 tarih ve 5634 nolu Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun.